

**LIETUVOS SVEIKATOS MOKSLŲ UNIVERSITETO LIGONINĖS KAUNO KLINIKŲ
KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NUSTATYMO VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ
SRITYJE ANALIZĖ**

T U R I N Y S

KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS APIMTIS IR VERTINIMO METODAI	2
I V A D A S	3
2021 METŲ KORUPCIJOS ŽEMĖLAPIO DUOMENYS.....	3
Kauno klinikų viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo reglamentavimas:	4
Viešųjų pirkimų organizavimo etapai:	5
Prekių, paslaugų ir (ar) darbų poreikio formavimo etapas	5
Prekių, paslaugų ir (ar) darbų formavimo etapo veiksmų schema:	6
Pirkimų planavimo etapas.....	6
Pirkimo inicijavimas ir pasirengimas	7
Pirkimo inicijavimas skubos tvarka	8
Pirkimo vykdymas	8
Pirkimų vykdymas pasitelkiant CPO.....	10
Pirkimo sutarties sudarymas	11
Mažos vertės pirkimų vykdymas	11
Gauti skundai	13
Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo viešųjų pirkimų srityje analizės apibendrinimas.....	13
MOTYVUOTOS IŠVADOS	13
PASIŪLYMAI	14

KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS APIMTIS IR VERTINIMO

METODAI

Pagrindas: Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas atliekamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymu, Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos ir nustatymo aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau- STT) direktoriaus įsakymu Nr. 2-246 „Dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo ir jo atlikimo tvarkos rekomendacijų patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos antikorupcijos ir atitikties skyriaus 2022 m. raštas Nr. 10-3404 „Dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo atlikimo“.

Tikslas: Nustatyti korupcijos rizikos veiksnius viešųjų pirkimų procesuose (prekių, paslaugų ar darbų formavimas, planavimas, pirkimo inicijavimas, pirkimo vykdymas, viešojo pirkimo-pardavimo sutarties sudarymas, pirkimai skubos tvarka, pirkimų vykdymas), galinčius sudaryti prielaidas korupcinio pobūdžio apraiškoms pasireikšti Lietuvos sveikatos mokslų ligoninės Kauno klinikų (toliau – Kauno klinikos) pirkimuose. Pateikti pasiūlymus, galinčius valdyti ir (ar) mažinti korupcijos (jei bus nustatyta) riziką.

Objektas: Lietuvos sveikatos mokslų ligoninės Kauno klinikų viešųjų pirkimų sritis.

Uždaviniai:

1. nustatyti, ar Kauno klinikų vidaus teisės aktai pakankamai aiškiai ir detalai reglamentuoja viešuosius pirkimus, jų vykdymą;
2. nustatyti Kauno klinikų viešųjų pirkimų teisinio reglamentavimo galimas silpnąsias vietas ir pateikti išvadas ir pasiūlymus.

Atliekant korupcijos pasireiškimo tikimybę yra vertinama:

1. personalo ir viešųjų pirkimų komisijos sprendimų priėmimo diskrecija (teisės ir pareigos);
2. personalo ir viešųjų pirkimų komisijos veiklos esamas stebėsenos ir kontrolės lygis;
3. Kauno klinikų viešųjų pirkimų esamas teisinis reglamentavimas (dokumentavimas, protokolavimas).

Dokumentų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. išorinių ir vidinių teisės aktų ir dokumentų atitiktis, turinio analizė;
2. išorinių ir vidinių teisės aktų praktinio įgyvendinimo analizė;
3. veiklos srities procesų ir esamo proceso vykdymo stebėjimas;
4. viešai prieinamos informacijos (internetu svetainės, informacijos žiniasklaidoje, metodinė medžiaga, sociologiniai tyrimai ir kt.).

Korupcijos pasireiškimo tikimybės analizę atliko:

Kauno klinikų direktoriaus valdymui ir plėtrai pavaduotojas, atsakingas už korupcijos prevenciją, Tomas Kuzmarskas. Kontaktiniai duomenys: tel. 8 37 32 6268, el. p. tomas.kuzmarskas@kaunoklinikos.lt; Kauno klinikų Antikorupcijos tarnybos juristas Jokūbas Špokas. Kontaktiniai duomenys: tel. 8 37 32 6305, el. p. jokubas.spokas@kaunoklinikos.lt.

Analizuojamas laikotarpis:

2021-01-01-2022-12-09. Duomenys analizuoti ir vertinti vadovaujantis šiuo laikotarpiu galiojančiais teisės aktais.

I V A D A S

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 str. ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos antikorupcijos ir atitikties skyriaus 2022 m. raštu Nr. 10-3404 „Dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo atlikimo“, yra numatyta atlikti korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą Kauno klinikų viešųjų pirkimų srityje.

2021 METŲ KORUPCIJOS ŽEMĖLAPIO DUOMENYS

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2021 metų korupcijos žemėlapiu duomenimis, korupcija Lietuvoje išlieka labai rimta problema (taip nurodė 35% gyventojų).

Tarp Lietuvos gyventojams aktualių problemų korupcija užima 4-ą vietą (iš 18) po mažų atlyginimų, kylančių kainų ir sveikatos apsaugos problemų (2020 m. duomenimis korupcija užėmė 5-ą vietą).

Sveikatos įstaigų korumpuotumas:

STT atlikti korupcijos žemėlapiu duomenimis, sveikatos priežiūros įstaigos yra įvardintos kaip labiausiai korumpuotos tarp visų institucijų. Skirtingai nei 2020 metų duomenimis, šiais metais Lietuvos gyventojai, įmonių vadovai, valstybės tarnautojai- visi įvardino gydymo įstaigas kaip labiausiai korumpuotas iš visų kitų institucijų. Lietuvos gyventojai nurodė 49%, įmonių vadovai 36%, valstybės tarnautojai 49%. Teigtina, jog Lietuvos visuomenės nuomone gydymo įstaigos išlieka labiausiai korumpuotomis įstaigomis.

Tuo tarpu viešieji pirkimai yra išskirti kaip atskira problema, ji vis tiek yra minima tarp Lietuvos gyventojų (6%) ir įmonių vadovų (5%).

Korupcijos patirtis:

Situacija, kuomet tenka duoti kyšį Lietuvoje nesikeičia. Ar teko duoti kyšį per pastaruosius 12 mėnesių Lietuvos gyventojai nurodė 10%, įmonių vadovai 5%, valstybės tarnautojai 2%. Dažniausiai kyšius gyventojai davė Respublikinėms ligoninėms (17%), po jų įvardintos miesto, rajono ligoninės (16%). Praeitais metais gyventojai atitinkamai nurodė 13% Respublikinėms ligoninėms ir 10% miesto, rajono ligoninėms, todėl daroma išvada, jog situacija prastėja ir kyšio davimas (papirkimas) Lietuvos gydymo įstaigose dažnėja.

Požiūris į kyšį sprendžiant problemas:

Kyšis, kaip priemonė, kuri padeda spręsti problemas nurodė 65% gyventojų, 41% įmonių vadovų, 21 % valstybės tarnautojų. Lyginant su praeitų metų duomenimis, šiais metais yra matomas procentų kritimas.

2021 m. korupcijos žemėlapiu duomenys STT internet svetainėje:

<https://www.stt.lt/analitine-antikorupcine-zvalgyba/lietuvos-korupcijos-zemelapis/7437>

Kiti duomenys:

Transparency International atlikto tyrimo duomenimis, sveikatos apsauga ir jos viešieji pirkimai yra viena iš 4 sričių, kuriose siekiama daryti didžiausią įtaką sprendimų priėmimui.¹

Aktualumą pabrėžia ir tai, jog viešieji pirkimai sudaro reikšmingą šalies bendrojo vidaus produkto (BVP) dalį – apie 11 proc. Viešuosius pirkimus vykdo apie 4 000 pirkimų vykdytojų, o sutartis sudaro daugiau nei 20 000 tiekėjų.²

¹ Transparency International „Kaip SAM pavaldžios gydymo įstaigos užkerta kelią korupcijai?“ 2019 m.

² STT pateikti duomenys e-mokymų platformoje.

Pagal Europos Komisijos atliktą tyrimą, korupcija išlieka aktuali problema viešųjų pirkimų srityje. Net 37 proc. Lietuvos įmonių, dalyvaujančių viešuosiuose pirkimuose, nurodė, kad per pastaruosius trejus metus korupcija jiems sukliudė laimėti viešąjį pirkimą. Labiausiai ydingos praktikos viešuosiuose pirkimuose: pirkimo techninių specifikacijų pritaikymas konkrečiai kompanijai, karteliniai susitarimai teikiant pasiūlymus, interesų konfliktai vertinant pasiūlymus³.

Iš 2021 m. specialiųjų tyrimų tarnybos pradėtų ikiteisminių tyrimų 35 proc. buvo susiję su viešaisiais pirkimais.

Kauno klinikų viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo reglamentavimas:

- Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės taisyklės (patvirtintos Lietuvos sveikatos mokslų ligoninės Kauno klinikų generalinio direktoriaus įsakymu);⁴
- Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų viešojo pirkimo komisijos darbo reglamentas⁵;
- Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų viešojo pirkimo organizatoriaus darbo reglamentas;⁶
- Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų konfidencialumo pasižadėjimas⁷;
- Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų viešojo pirkimo komisijos nario mokomoji priemonė⁸;
- Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų etiško elgesio viešuosiuose pirkimuose mokomoji priemonė⁹;
- Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų techninės specifikacijos rengimo tvarkos aprašas¹⁰;
- Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų nuolatinės pasiūlymų vokų plėšimo komisijos darbo reglamentas¹¹;
- Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų viešųjų pirkimų ir pirkimo sutarčių vykdymo prevencinės kontrolės aprašas¹²;
- Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų viešųjų pirkimų skaidrumo prevencinės kontrolės vykdymo tvarkos aprašas¹³.

---

³ Europos Komisijos 2019 m. tyrimas „Eurobarometras Nr. 482: Verslo požiūris į korupciją ES“.

⁴ 2021 m. gruodžio 30 d. Lietuvos sveikatos mokslų ligoninės Kauno klinikų generalinio direktoriaus įsakymas Nr. V-1353

⁵ Ibidem, 3 priedas.

⁶ Ibidem, 4 priedas.

⁷ Ibidem, 5 priedas.

⁸ Ibidem, 6 priedas.

⁹ Ibidem, 7 priedas.

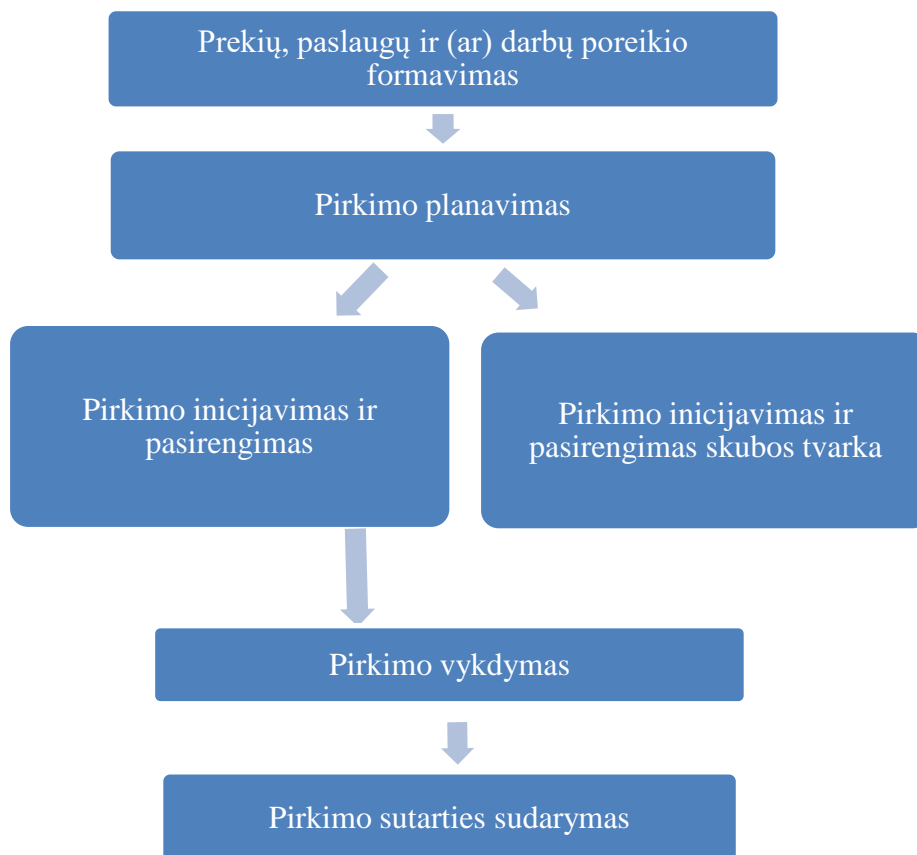
¹⁰ Ibidem, 8 priedas.

¹¹ Ibidem, 9 priedas.

¹² 2017 m. rugpjūčio 23 d. Lietuvos sveikatos mokslų ligoninės Kauno klinikų generalinio direktoriaus įsakymas Nr. V-1045.

¹³ 2021 m. rugsėjo 1 d. Lietuvos sveikatos mokslų ligoninės Kauno klinikų generalinio direktoriaus įsakymas Nr. V-896.

Viešųjų pirkimų organizavimo etapai:

Prekių, paslaugų ir (ar) darbų poreikio formavimo etapas

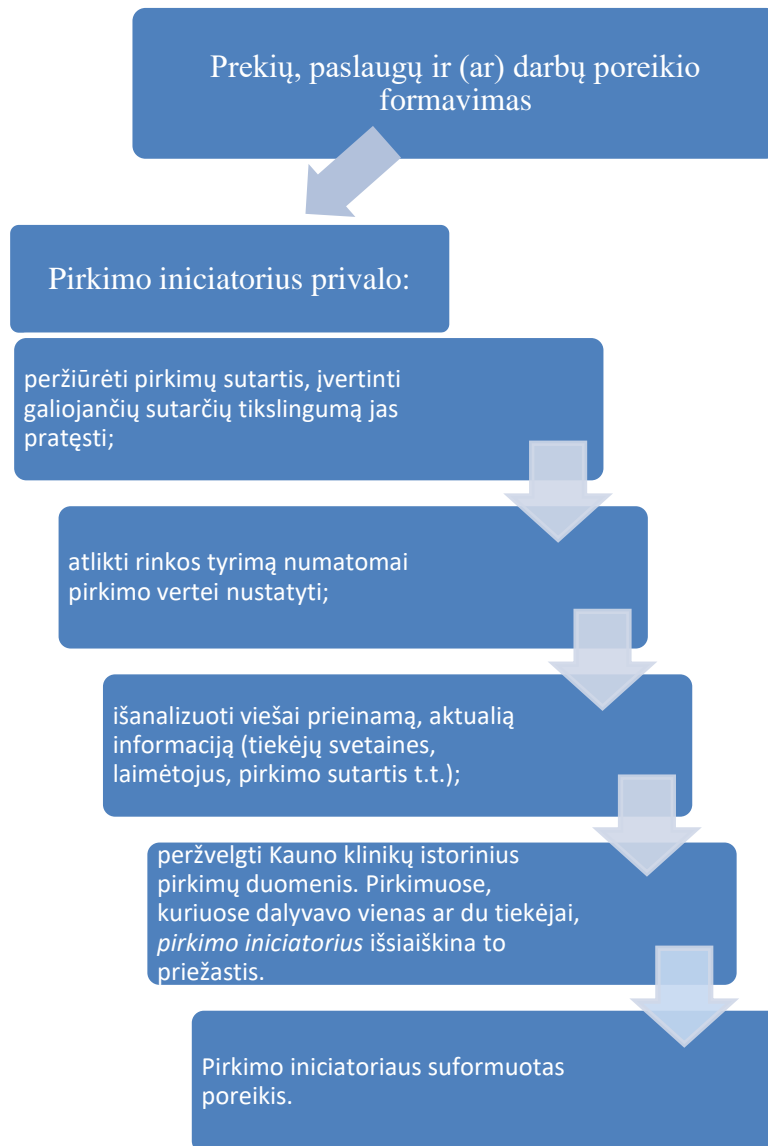
Kauno klinikų reikmėms reikalingų įsigyti prekių, paslaugų ir (ar) darbų poreikį formuoja pirkimo iniciatoriai (Kauno klinikų struktūriniai padaliniai / tarnybos, kuriems Kauno klinikų Viešųjų pirkimų tarnybos vadovas elektroniniu laišku pateikia Pirkimų plano formą), inicijuodami prekių, paslaugų ar darbų, reikalingų Kauno klinikų struktūrinių padalinių funkcijų ir uždavinių vykdymui, pirkimą.

Kauno klinikų prekių, paslaugų ir (ar) darbų poreikio formavimo etape yra įtvirtinta ne tik rinkos konsultacijos sąvoka ir aprašymas, bet ir nurodytas rinkos tyrimas. Kauno klinikos skatina naujų tiekėjų įsitraukimą siekiant išvengti pirkimų iš vieno ar mažo skaičiaus tiekėjų: „*Rinkos tyrimas turėtų apimti ne tik esamus tiekėjus, bet naujų tiekėjų įsitraukimo galimybes ir skatinimą. Užtikrinant naujų rinkos dalyvių įsitraukimą, rekomenduojama skaidyti pirkimo objektą.*“ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (toliau – VPI) nenurodo bendrų rinkos tyrimo gairių, todėl teigtina, jog Kauno klinikų pasirinktas reguliavimo modelis atitinkame etape yra detalesnis ir patrauklesnis tiekėjams. Daroma prielaida, jog toks modelis leidžia vykdyti pirkimus turint platesnę tiekėjų apimtį ir naudingą rinkos analizę.

Įvertinus pasirinktas priemones bei pirkimo iniciatoriaus veiksmus, teigtina, jog šiame etape yra nustatytos pakankamos korupcijos prevencijai skirtos priemonės. Detaliai ir aiškiai aprašyti pirkimo iniciatoriaus veiksmai prekių, paslaugų ir (ar) darbų formavimo poreikio etape mažina

korupcinio pobūdžio apraiškų galimybę. Papildomas rinkos tyrimas ir naujų tiekėjų paieška skatina sąžiningą ir naudingą konkurenciją.

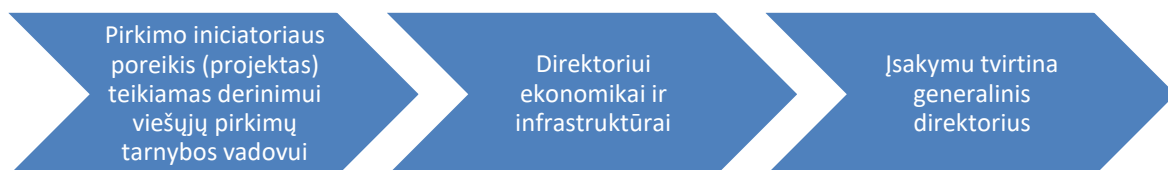
Prekių, paslaugų ir (ar) darbų formavimo etapo veiksmų schema:

Pirkimų planavimo etapas

Kauno klinikų viešųjų pirkimų tarnybos vadovas pagal iš *pirkimo iniciatoriaus* gautą pirkimų poreikį, rengia Kauno klinikų Pirkimų plano projektą. Patikrina arba jei nėra priskirta, priskiria prekėms, paslaugoms ir darbams kodus pagal Bendrąjį viešųjų pirkimų žodyną. Kauno klinikų viešųjų pirkimų tarnybos vadovas suderina parengtą pirkimų plano projektą su direktoriumi ekonomikai ir infrastruktūrai, kuris koordinuoja pirkimų plano rengimą, ir iki gruodžio 31 d. teikia jį Kauno klinikų generaliniam direktoriui tvirtinti. Pirkimų planas tvirtinamas Kauno klinikų generalinio direktoriaus įsakymu.

Pirkimų planavimo etapas vykdomas pagal VPĮ 5 straipsnio nuostatas ir numatomos viešojo pirkimo ir pirkimo vertės skaičiavimo metodikos, patvirtintos Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. 1S-94 „Dėl Numatomos viešojo pirkimo ir pirkimo vertės skaičiavimo metodikos patvirtinimo“, nuostatomis, apskaičiuoja numatomų pirkimų vertes. Šiame etape yra vadovaujamas ir keičiamasi gerąja praktika su atitinkamomis institucijomis, planas tvirtinamas administracijos lygmeniu. Pirkimų plano pakeitimą (motyvuojant tarnybiniu pranešimu) rengia Kauno klinikų viešųjų pirkimų tarnybos darbuotojas – per DVS teikia tarnybinį pranešimą ir vizuoti įtraukia Kauno klinikų Viešųjų pirkimų tarnybos vadovą, direktorių ekonomikai ir infrastruktūrai ir generalinį direktorių.

Proceso rezultatas: patvirtintas pirkimų planas.

Pirkimų formavime kylančioms rizikoms valdyti taikoma kompleksinė vidaus kontrolės procedūrų sistema, pagrįsta „keturių akių“ principu¹⁴. Pirkimo plano projektas derinamas viešųjų pirkimų tarnybos vadovo ir direktoriaus ekonomikai ir infrastruktūrai, tvirtinamas generalinio direktoriaus įsakymu. Antikorupciniu požiūriu toks projekto rengimas ir jo kontrolė yra pakankama.

Pirkimo inicijavimas ir pasirengimas

Pirkimo iniciatorius, prieš inicijuodamas konkretaus pirkimo procedūras, jei tikslinga, pakartotinai atlieka rinkos tyrimą, reikalingą pirkimo sutarties vertei nustatyti, atsižvelgia į informaciją apie anksčiau vykdytus analogiškus ar panašius pirkimus ir sutarčių įgyvendinimą ir užpildo pirkimo paraišką. Pirkimo paraiška pildoma per DVS platformą. Sprendimas dėl pirkimo paraiškos (ne)tvirtinimo priimamas ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo jos gavimo DVS.

1. Jei pirkimo paraiškoje nurodyta suma neviršija 800 Eur su PVM, tai pirkimo paraiška siunčiama tvirtinti pirkimo iniciatoriaus srities direktoriui, jam patvirtinus, sprendimą priima direktorius ekonomikai ir infrastruktūrai.
2. Jei pirkimo paraiškoje nurodyta suma yra lygi arba viršija 800 Eur su PVM, tai pirkimo paraišką vizuoja atitinkamos srities direktorius, direktorius ekonomikai ir infrastruktūrai. Galutinai vizuoja generalinis direktorius. Jei pirkimo paraiška yra atmesta, tai generalinis direktorius sprendžia paskutinis dėl pirkimo paraiškos (ne)tvirtinimo.

Generalinis direktorius ir direktorius ekonomikai ir infrastruktūrai, priimdami 1-2 punktuose nurodytus sprendimus, turi teisę nustatyti kitą pirkimo išlaidų finansavimo šaltinį nei nurodyta pirkimo paraiškoje.

Kauno klinikų pasirinktos priemonės korupcijos rizikoms valdyti ne tik dera su VPĮ, bet ir nustato papildomas prevencines sąlygas (pvz. 800 Eur sąlyga), kurios nėra įtvirtintos VPĮ. Tokios priemonės nėra laikomos perteklinėmis. Konkreti suma leidžia skirstyti pirkimus ir pasitelkti proporcingą stebėsenos ir kontrolės mechanizmą.

¹⁴ „Keturių akių“ principas reiškia, kad srityse, kuriose yra padidinta korupcijos pasireiškimo rizika, tam tikrus vieno darbuotojo veiksmus pertikrina kitas asmuo.// <https://www.lrytas.lt/lietuvosdiena/aktualijos/2021/07/04/news/naujasis-apeliacinio-teismo-pirmininkas-n-meilutis-zada-ivesti-keturiu-akiu-principa--19975783>

Pirkimo inicijavimas skubos tvarka

Jei prekių, paslaugų ar darbų poreikis yra skubus, taikoma kitokia pirkimo procedūra, tačiau ji turi atitikti Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą. Pirkimo iniciatorius, esant skubiam prekių, paslaugų ar darbų poreikiui, pirkimo paraiškoje privalo pažymėti skubumo žymą „SKUBU“ ir motyvuoti (pagrįsti) tokio pirkimo skubumą. Esant ypatingai skubai, pirkimo iniciatorius apie tai telefonu nedelsiant informuoja Kauno klinikų vykdomąjį sekretoriata. Vykdomasis sekretoriatas apie pirkimo skubą praneša asmeniui, vizuojančiam pirkimo paraišką. Pirkimo paraiškai, pažymėtai žyma „SKUBU“, netaikomas 2 darbo dienų terminas (vizuojama nedelsiant). Kauno klinikų Viešųjų pirkimų tarnyba, gavusi pirkimo paraišką su skubos žyma „SKUBU“, nedelsiant organizuoja pirkimą. Skubus pirkimas nepanaikina pareigos vykdyti viešuosius pirkimus skaidriai ir laikantis viešųjų pirkimų principų.

Kauno klinikose yra įtvirtinta papildoma kontrolė dėl pirkimo inicijavimų. Pasirinktas viešųjų pirkimų reguliavimas t.y. nurodyta aiški 800 Eur riba leidžia išvengti galimų korupcinio pobūdžio apraiškų. Tuo tarpu pirkimai vykdomi skubos tvarka pilnai dera su VPĮ ir nepanaikina pareigos tokius pirkimus vykdyti skaidriai. Teigtina, jog tokios papildomos priemonės mažina korupcines rizikas ir įpareigoja pirkimus vykdyti įtraukiant Kauno klinikų administraciją. Antikorupcinio požiūriu tai vertintina teigiamai.

Pirkimo vykdymas

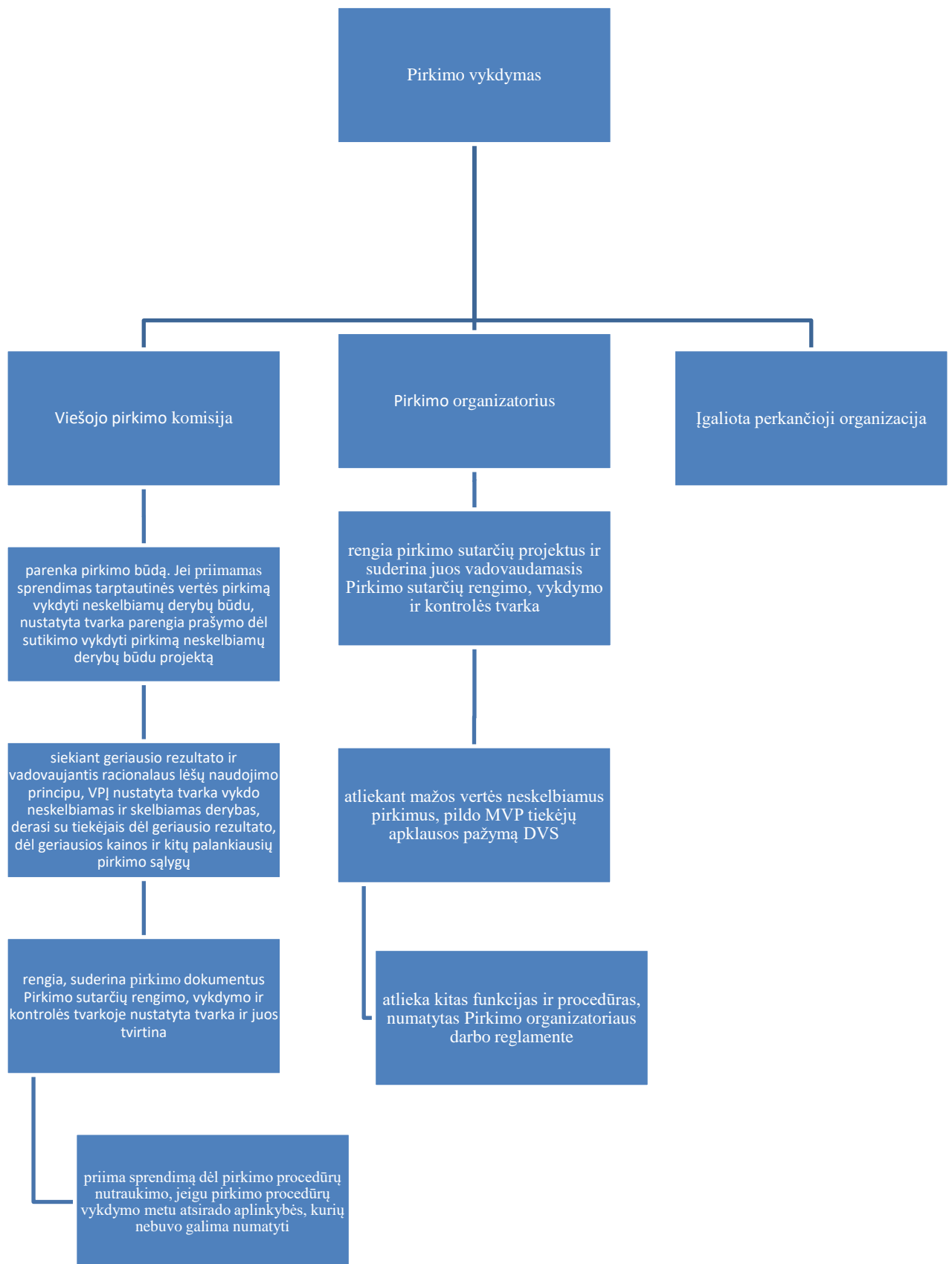
Pirkimų procedūros pradamos, kai Kauno klinikų Viešųjų pirkimų tarnyba gauna pirkimo iniciatoriaus pirkimo paraišką, dėl kurios tvirtinimo yra priimtas teigiamas sprendimas. Kai pirkimo procedūros pavedamos atlikti Viešojo pirkimo komisijai, **Viešojo pirkimo komisija:**

1. parenka pirkimo būdą. Jei priimamas sprendimas tarptautinės vertės pirkimą vykdyti neskelbiamų derybų būdu, nustatyta tvarka parengia prašymo dėl sutikimo vykdyti pirkimą neskelbiamų derybų būdu projektą;
2. siekiant geriausio rezultato ir vadovaujantis racionalaus lėšų naudojimo principu, VPĮ nustatyta tvarka vykdo neskelbiamas ir skelbiamas derybas, derasi su tiekėjais dėl geriausio rezultato, dėl geriausios kainos ir kitų palankiausių pirkimo sąlygų;
3. rengia, suderina pirkimo dokumentus Pirkimo sutarčių rengimo, vykdymo ir kontrolės tvarkoje nustatyta tvarka ir juos tvirtina;
4. priima sprendimą dėl pirkimo procedūrų nutraukimo, jeigu pirkimo procedūrų vykdymo metu atsirado aplinkybės, kurių nebuvo galima numatyti;
5. atlieka kitas funkcijas ir procedūras, numatytas Viešojo pirkimo komisijos darbo reglamente.

Kai pirkimo procedūros pavedamos atlikti **pirkimo organizatoriui**, jis rengia pirkimo sutarčių projektus ir suderina juos vadovaudamasis Pirkimo sutarčių rengimo, vykdymo ir kontrolės tvarka (pvz., vykdo atnaujinto tiekėjų varžymosi procedūras pagal VPĮ 78 str. 6 d.) Atliekant mažos vertės neskelbiamus pirkimus, pildo MVP tiekėjų apklausos pažymą DVS. Atlieka kitas funkcijas ir procedūras, numatytas Pirkimo organizatoriaus darbo reglamente.

Skaidrus pirkimo vykdymas užtikrinamas pasitelkiant PINREG ir DVS sistemas. Pirkimo komisijos sekretorė atlieka patikrą (kontrolę), tikrinamos viešų-privačių interesų, nešališkumo, konfidencialumo deklaracijos. Papildomą kontrolę atlieka nuolatinė grupė, kuri yra sudaryta generalinio direktoriaus 2021 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. V-896 „Dėl darbo grupės Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų viešųjų pirkimų skaidrumo prevencinės kontrolės vykdymui sudarymo ir kontrolės vykdymo aprašo patvirtinimo“.

Pirkimų vykdymas pasitelkiant CPO

Kauno klinikos prekes, paslaugas ir darbus, vadovaujantis VPĮ 82 straipsniu, privalo įsigyti naudojantis centrinės perkančiosios organizacijos (toliau – CPO) atlikta pirkimo procedūra ar valdoma dinamine pirkimo sistema ar sudaryta preliminarią sutartimi kai:

1. pirkimo sutarties vertė lygi arba didesnė kaip 10 000 Eur be PVM;
2. numatomos įsigyti prekės, paslaugos ar darbai atitinka Kauno klinikų poreikius ir Kauno klinikos negali prekių, paslaugų ar darbų įsigyti efektyvesniu būdu racionaliai naudodama tam skirtas lėšas.

Siūlymą pirkti per CPO arba iš jos, Kauno klinikų generaliniam direktoriui gali teikti pirkimo iniciatorius, pirkimo organizatorius arba viešojo pirkimo komisija, tačiau nusprendus pirkimo nevykdyti per / iš CPO, siūlymą teikiantis subjektas privalo motyvuoti savo sprendimą (argumentus nurodyti pirkimo dokumentuose), tai patvirtinantį dokumentą paskelbti Kauno klinikų tinklalapyje ir jį saugoti kartu su kitais pirkimo dokumentais VPĮ 97 straipsnyje nustatyta tvarka (galioja iki 2023 m. sausio 1 d.).

Pirkimo vykdymo procedūros vykdomos vadovaujantis skaidrumo, nediskriminavimo, proporcingumo, abipusio pripažinimo ir lygiateisiškumo principais. Pagal poreikį atskiriamos viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančių darbuotojų funkcijos (skirtingi asmenys užima pirkimo iniciatoriaus; pirkimo organizatoriaus; viešojo pirkimo komisijos; asmens, atsakingo už sutarčių priežiūrą; asmens, atsakingo už sutarčių saugojimą ir CVPS administratoriaus pareigas). Pagal galimybes į viešųjų pirkimų komisijas įtraukiami asmenys, kurie nesusiję tiesioginio pavaldumo ryšiais. Kauno klinikos, kaip perkančioji organizacija, turi patvirtintą prevencinę grupę, kuri vykdo viešųjų pirkimų patikrinimus. Patikrinimai atliekami pagal pirkimo pobūdį (sumą, tiekėjų, dalyvių skaičių ir kt.), taip pat galimi neplaniniai patikrinimai.

Nustatytos korupcijos prevencijos priemonės – pirkimų komisijos sekretorė nepradeda pirkimo ir informuoja atitinkamus asmenis, jei po patikros DVM platformoje (skiltyje MANO DEKLARACIJOS) pirkimo nariai nėra pateikę viešų-privačių interesų deklaracijos. Viešų-privačių interesų deklaracijos yra prieinamos asmeniui, atsakingam už korupcijai atsparios aplinkos palaikymą ir pirkimo sekretorei. Atvejai, kuomet pirkimas yra vykdomas iš vieno tiekėjo, generalinio direktoriaus įsakymu patvirtinta komisija atlieka stebėseną ir kontrolę. Nustatyta papildoma prevencinė priemonė - pirkimas iš vieno tiekėjo privalo būti motyvuotas ir suderintas su direktoriumi ekonomikai ir infrastruktūrai, kai pirkimo vertė mažesnė kaip 10 000 Eur be PVM.

Viešųjų pirkimų komisija Kauno klinikose taip pat pasirašo nešališkumo ir konfidencialumo deklaracijas. Už korupcijai atsparios aplinkos palaikymą įstaigoje atsakingas asmuo turi teisę tikrinti viešų-privačių interesų deklaracijas. Darbuotojai bei viešųjų pirkimų komisijos nariai pildo viešų-privačių interesų deklaracijas PINREG sistemoje. Siekiant įgyvendinti Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos rekomendacijas, Kauno klinikose yra tvirtinamas atskiras teisės aktas dėl viešųjų pirkimų komisijos narių viešų-privačių interesų deklaracijos patikrinimo. Kauno klinikų internetinės svetainės „Viešieji pirkimai“ skyriuje yra nurodomas pagrindimas dėl pirkimo nevykdymo per CPO.

Nustatytos korupcijos prevencijos priemonės yra tikslingos ir pakankamos. Įvertinant tai, jog Kauno klinikos yra nusistačiusios konkrečias priemones (pvz., esant tam tikroms aplinkybėms, reikiama sumai, inicijuojamas procesas, į kurį yra įtraukiamas direktorius ekonomikai ir infrastruktūrai), yra paskirti atsakingi asmenys už deklaracijų pateikimo patikrą, daroma išvada, jog pasirinktos priemonės yra proporcingos ir sveikintinos. Tokios pasirinktos priemonės nustato atitinkamą pirkimo procesą ir įtraukia papildomus asmenis (4 akių principas). Pirkimo vykdymo etape nustatytos priemonės mažina korupcijos pasireiškimo tikimybę.

Pirkimo sutarties sudarymas

Pirkimo sutartyje rekomenduojama numatyti, kad paslaugų suteikimo, prekių pristatymo ar darbų atlikimo faktas ir turinys yra grindžiamas perdavimo–priėmimo aktu ir (ar) kitais teisės aktuose ar pirkimo sutartyje numatytais dokumentais. Galutinį pirkimo (preliminarijos) sutarties projektą pagal pirkimo dokumentuose pateiktą projektą arba pagrindines pirkimo sutarties sąlygas, vadovaudamasis pirkimo sutarčių rengimo, vykdymo ir kontrolės tvarka, parengia už pirkimų planavimą, organizavimą ir pirkimų organizavimo priežiūrą atsakingas asmuo arba Pirkimo organizatorius. Pirkimo (preliminarijos) sutarties projektas ir visi jos priedai prieš pirkimo sutarties išviešinimą turi būti suderinti pirkimo sutarčių rengimo, vykdymo ir kontrolės tvarkoje nustatyta tvarka. Pirkimo sutartis ir pasirašomi jos priedai vizuojami dokumentų vizavimo tvarkoje nustatyta tvarka. Pirkimo sutartį pasirašo Kauno klinikų generalinis direktorius, jam nesant – jo funkcijas laikinai atliekantis asmuo arba kitas įgaliotas darbuotojas. Sutartyse prie šalių parašo rekvizito (išskyrus, jei pirkimo sutartis pasirašoma elektroninėmis priemonėmis) nurodoma pasirašymo data. Gavus užregistruotą pirkimo sutartį DVS, Kauno klinikų viešųjų pirkimų tarnybos darbuotojas, paskirtas Kauno klinikų generalinio direktoriaus įsakymu, viešina Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme nurodytą informaciją VPI nustatyta tvarka (laimėjusį pasiūlymą ir (ar) sudarytą pirkimo sutartį ir jos pakeitimus).

Kauno klinikų viešųjų pirkimų reguliavimas yra griežtesnis nei Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme. Pavyzdžiui: Kauno klinikose pirkimo sutartis sudaroma raštu. Žodžiu ji gali būti sudaroma tik tada, kai pirkimo sutarties vertė yra mažesnė kaip 1 000 Eur be PVM. Tuo tarpu VPI nurodoma: „*Pirkimo sutartis žodžiu gali būti sudaroma tik tada, kai supaprastinto pirkimo sutarties vertė yra mažesnė kaip 3 000 Eur (trys tūkstančiai eurų) (be PVM).*“ Procesiškai sumažintos sumos leidžia išvengti daugiau žodinių sutarčių, kurios natūraliai turi didesnę riziką korupcinėms apraiškoms pasireikšti. Darytina išvada, jog bendras Kauno klinikų pasirinktas reguliavimas viešųjų pirkimų srityje ne tik dera su VPI, bet ir nustato aukštesnius (griežtesnius) standartus, todėl pirkimų vykdymas įstaigoje tampa skaidresnis.

Mažos vertės pirkimų vykdymas

Atliekant mažos vertės pirkimą neskelbiamos apklausos būdu galima kreiptis į pasirinktą tiekėjų skaičių. Tačiau atsižvelgiant į perkančiosios organizacijos siekį racionaliai panaudoti turimas finansines lėšas, užtikrinti viešųjų pirkimų principų įgyvendinimą ir sudaryti sąlygas konkurencijai vystyti, situacija, kai kreipiamasi į vieną tiekėją, yra vengtina. Vykdamas mažos vertės pirkimą neskelbiamos apklausos būdu, apklausiami daugiau kaip trys rinkoje esantys tiekėjai – apklausiami visi tiekėjai, esantys Kauno klinikų DVS esančiame tiekėjų sąrašė atitinkamai pagal pirkimo objektą. Apklausti tris tiekėjus galima tik tuo atveju, jeigu rinkoje nėra daugiau tiekėjų. Vykdamas mažos vertės pirkimą neskelbiamos apklausos būdu, kreiptis į vieną tiekėją galima tuo atveju, jeigu yra tik vienas konkretus tiekėjas, kuris gali tiekti reikalingas prekes, suteikti paslaugas ar atlikti darbus ir nėra jokios kitos priimtinos alternatyvos.

1. Pirkimas iš vieno tiekėjo privalo būti motyvuotas ir suderintas su direktoriumi ekonomikai ir infrastruktūrai, kai pirkimo vertė mažesnė kaip 10 000 Eur be PVM.

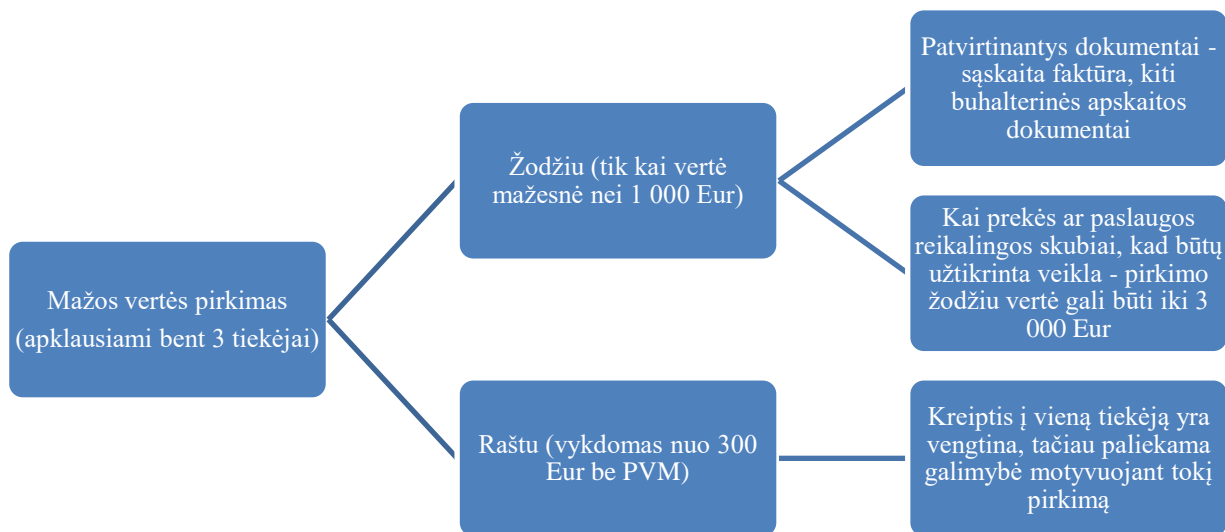
2. 1 punktą gali būti netaikomas, t. y. kai perkamos prekės, paslaugos ir darbai, kuriuos reikalinga įsigyti skubiai, užtikrinant perkančiosios organizacijos darbą esant ekstremaliai situacijai – tokiu atveju pritarimo nereikia ir pirkimas kreipiantis į vieną tiekėją gali būti organizuojamas, kai pirkimo sutarties vertė yra iki 10 000 Eur be PVM.

Esant prašymui leisti atlikti mažos vertės pirkimą iš vieno tiekėjo, generalinis direktorius ar direktorius ekonomikai ir infrastruktūrai gali įpareigoti kitą pirkimo organizatorių patikrinti, ar rinkoje yra / nėra kitų tokios prekės, paslaugos ar darbų tiekėjo.

Jei pirkimas vykdomas žodžiu, pirkimą patvirtinantys dokumentai yra sutartis, o jei sutartis sudaryta žodžiu – sąskaita faktūra arba kiti buhalterinės apskaitos dokumentai. Pirkimas raštu

vykdomas nuo 300 Eur be PVM, išskyrus atvejus, kai perkami vaistai, kiti farmacijos produktai, reagentai, medicininės pagalbos priemonės arba kai Kauno klinikų generalinis direktorius ar jo įgaliotas asmuo patvirtina motyvuotą pirkimo vykdytojo prašymą ir kai perkamos prekės, paslaugos ir darbai, kuriuos reikalinga įsigyti skubiai, užtikrinant perkančiosios organizacijos darbą esant ekstremaliai situacijai – pirkimo žodžiu vertė gali būti iki 3 000 Eur be PVM. Jei pirkimas vykdomas raštu, pirkimą patvirtinantys dokumentai yra susirašinėjimo informacija, įskaitant skelbimą apie pirkimą (jei pirkimas buvo skelbiamas) ir kitus pirkimo dokumentus, protokolai (fiksuojuantys viešojo pirkimo komisijos sprendimus ar surašomi derybų ar susitikimų su tiekėjais atveju), taip pat sudaryta sutartis, o jei sutartis sudaryta žodžiu – sąskaita faktūra arba kiti buhalterinės apskaitos dokumentai. Sutartis sudaroma raštu, žodžiu sudaroma tik tada, kai pirkimo sutarties vertė yra mažesnė kaip 1 000 Eur be PVM.

Mažos vertės pirkimai Kauno klinikose yra vykdomi vadovaujantis patvirtintu Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. 1S-97 „Dėl mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo patvirtinimo“. Pirkimai (mažesni nei 10 000 EUR be PVM) iš vieno tiekėjo privalo būti motyvuoti ir suderinti su direktoriumi ekonomikai ir infrastruktūrai. Kauno klinikose patvirtinta išimtis, kai esant ekstremaliai situacijai, pritarimo nereikia ir pirkimas kreipiantis į vieną tiekėją gali būti organizuojamas. Yra nustatyta galimybė, kai generalinis direktorius ar direktorius ekonomikai ir infrastruktūrai gali įpareigoti kitą pirkimo organizatorių atlikti rinkos patikrą dėl kito paslaugos, prekės ar darbų tiekėjo.

Kontrolė yra įgyvendinama viešų-privačių interesų deklaracijų pildymu, sumos yra minimizuotos. Kauno klinikų vidinis teisinis reguliavimas yra griežtesnis negu įstatyme. Siekiant užtikrinti sklandžią gydymo įstaigos veiklą ar atsiradus ekstremaliai situacijai (atvejams) pirkimų vertės sumos gali būti didesnės. Pirkimai vykdomi apklausiant kiek įmanoma daugiau galimų tiekėjų (bent 3), tačiau taikoma išimtis, kai gauti prekes, paslaugas ar darbus nėra alternatyvos. Pirkimas iš vieno tiekėjo motyvuojamas raštu teikiant direktoriui ekonomikai ir infrastruktūrai. Tuo atveju, jeigu Kauno klinikose nėra atsakingos tarnybos, o mažos vertės pirkimo vertė yra mažesnė kaip 3 000 Eur be PVM, pirkimo iniciatorius gali atlikti ir pirkimo organizatoriaus funkcijas, kai Kauno klinikų Viešųjų pirkimų tarnybos vadovas nukreipia vykdyti pirkimo paraišką per DVS. Mažos vertės pirkimų procesas Kauno klinikose yra detalai apibrėžtas (nustatytos konkrečios

sumos). Detalus ir aiškus vidinio teisės akto reglamentavimas leidžia nustatyti tikslingas ir proporcingas prevencijos priemones.

Gauti skundai

Analizuojamu laikotarpiu gautas 1 skundas dėl galimų korupcijos apraiškų. Skundo vertinimui generalinio direktoriaus įsakymu buvo sudaryta komisija, kuri išnagrinėjo pirkimo vykdymą, įvertino kitas, su skundu susijusias aplinkybes. Komisija nustatė, kad Kauno klinikos skundžiamą viešąjį pirkimą vykdė skaidriai, nepažeisdamos galiojančių teisės aktų. Pirkimų komisijos sprendimai buvo tinkami, interesų konfliktų ar korupcijos pasireiškimo rizikos apraiškų nenustatyta.

KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NUSTATYMO VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SRITYJE ANALIZĖS APIBENDRINIMAS

- Kauno klinikų patvirtintas teisinis viešųjų pirkimų srities reguliavimas yra griežtesnis (keliantis aukštesnius standartus) nei VPI. Aiškiai nubrėžtos pirkimų sumos įpareigoja laikytis ir taikyti papildomas priemones, kurios leidžia prevenciškai šalinti ar mažinti galimas korupcinio pobūdžio apraiškas. Rengiant viešųjų pirkimų tvarką buvo bendradarbiaujama, keičiamasi gerąja praktika su Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų tarnyba (toliau – VPT), Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija. Atsižvelgta į VPT rekomendacines gaires, pavyzdines taisykles.

- Kauno klinikų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės taisyklėse yra numatyti priedai, kuriuose aiškiai aprašomos viešojo pirkimo komisijos, viešojo pirkimo organizatoriaus teisės, pareigos, funkcijos ir atsakomybė (bendras darbo reglamentas). Parengtos ir patvirtintos ir viešojo pirkimo komisijos nario mokomosios priemonės. Aprašoma komisijos veikla, sprendimų priėmimas, atsakomybė. Numatytas atskiras mokomasis etiško elgesio kodeksas viešuosiuose pirkimuose su esminiais veiklos principais, įskaitant ir antikorpucinius. Numatytos ir techninės specifikacijos rengimo taisyklės, vokų plėšimo komisijos darbo reglamentas.

- Visos Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės taisyklės buvo rengiamos vadovaujantis VPI, teiraujamosi VPT ir atsižvelgiama į STT rekomendacijas siekiant tobulinti esamą viešųjų pirkimų reglamentavimą.

- Generalinio direktoriaus įsakymu yra patvirtinta sudaryta prevencinė grupė, kuri vykdo veiklą visuose pirkimų etapuose. Minėta grupė gali atlikti planuotus ir neplanuotus pirkimų patikrinimus.

- Generalinio direktoriaus įsakymu sudaryta nuolatinei veikiant komisija (skirtinga nuo prevencinės grupės) užtikrina skaidrumą, lygiateisiškumą ir nediskriminavimą pirkimuose, kuriuose dalyvauja vienas tiekėjas.

- Pirkimų skaidrumas užtikrinamas vykdant pirkimus per CPO platformą. Tais atvejais, kuomet nėra perkama per CPO, yra viešinamas motyvuotas pagrindimas Kauno klinikų internetinėje svetainėje.

MOTYVUOTOS IŠVADOS

1. Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos yra detalios ir aiškios reglamentuotos vidiniais teisės aktais. Teisės aktai periodiškai atnaujinami, atitinka galiojančius LR teisės aktus. Taisyklėse esantys priedai pakankamai detalios reglamentuoja viešųjų pirkimų subjektų darbo, techninės specifikacijos

rengimo tvarkas. Pasirinktos griežtesnės arba papildomos priemonės, leidžia išvengti korupcijos apraiškų šioje srityje. Patvirtintos viešųjų pirkimų subjektų mokomosios priemonės ir etiško elgesio kodeksas. Antikorupcinio požiūriu vertintina, jog toks kompleksinis prevencinių priemonių ir kontrolės sprendimo būdas yra pakankamas šalinti, mažinti ar valdyti kylančias rizikas.

2. Kauno klinikų patvirtintas teisinis viešųjų pirkimų srities reguliavimas yra griežtesnis (keliantis aukštesnius standartus) nei VPI. Aiškiai nubrėžtos pirkimų sumos įpareigoja laikytis ir taikyti papildomas priemones, kurios leidžia prevenciškai šalinti ar mažinti galimas korupcinio pobūdžio apraiškas.

3. Siekiant didinti skaidrumą ir atlikti nepriklausomą vykdomą pirkimų vertinimą, Kauno klinikose yra sudaryta nuolatinei veikianti prevencinė grupė. Prevencinė grupė gali atlikti planinius ir neplaninius patikrinimus, patikrinimo metu vertinamas pilnas pirkimo vykdymo procesas.

4. Komisijos nariai ir perkančiosios organizacijos pakviesti ekspertai gali dalyvauti Komisijų darbe tik pasirašę nešališkumo deklaraciją, konfidencialumo pasižadėjimą ir deklaravę privačius interesus elektroninėmis priemonėmis. Užtikrinama privačių interesų deklaracijų teikimo kontrolė, deklaracijos talpinamos vidinėje dokumentų valdymo sistemoje, prieinamos pirkimo sekretoriui.

5. Ypatingas dėmesys kreipiamas į pirkimus iš vieno tiekėjo. Tokiuose pirkimuose veikia atskira komisija, kuri turi pareigą užtikrinti tokio pirkimo skaidrumą, lygiateisiškumą ir nediskriminavimą.

6. Analizuojamu laikotarpiu gautas tik vienas skundas dėl galimų korupcijos apraiškų. Atlikus vidinį tyrimą, korupcijos apraiškų nebuvo nustatyta.

7. Atlikus teisės aktų, reglamentuojančių viešuosius pirkimus Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikose vertinimą ir proceso analizę darytina išvada, kad vertintoje veiklos srityje korupcijos pasireiškimo tikimybė yra žema.

PASIŪLYMAI

1. Siekiant detaliau reglamentuoti ir numatyti papildomas prevencines priemones skaidrumo viešųjų pirkimų (kurių vienos pirkimo dalies vertė yra didesnė kaip 50.000,00 Eur su PVM) medicininės technikos srityje užtikrinimui, iniciuoti viešųjų didelės vertės pirkimų skaidrumo prevencinės kontrolės vykdymo tvarkos aprašo parengimą, numatant rinkos analitiko įtraukimą į didelės vertės pirkimų techninių specifikacijų vertinimą.

2. Koreguoti Kauno klinikų generalinio direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 23 d. įsakymą Nr. V-1045 „Dėl Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų viešųjų pirkimų ir pirkimo sutarčių vykdymo prevencinės kontrolės aprašo patvirtinimo“, atnaujinant prevencinės grupės sudėtį ir jai keliamus veiklos uždavinius.

Direktoriaus valdymui ir plėtrai pavaduotojas

Tomas Kuzmarskas

Antikorupcijos tarnybos juristas

Jokūbas Špokas